

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 2

Ljubljana, 20. januarja 1953.

Leto IV.

ANKETA O NORMALNEM IN MINIMALNEM UČNEM NAČRTU ZA OSEMLETNE ŠOLE

Naše osemletne šole že dolgo čakajo na učni načrt. Pri Svetu za prosveto in kulturo pri vladi LRS deluje posebna komisija, ki dela med drugim tudi na tem načrtu. Pravzaprav gre pri tem za dva učna načrta, in to za:

a) normalni učni načrt za osemletno šolo, ki bo veljal za tiste osemletne šole ali njih oddelke, ki imajo normalno število tedenskih učnih ur; b) minimalni ali skrajni učni načrt za osemletno šolo, ki bo veljal za tiste nižje organizirane osemletne šole ali njih oddelke, ki imajo razdeljen pouk in imajo zato posamezne skupine ter njih razredi skrajno število tedenskih učnih ur.

Oba učna načrta bosta predpisala isto učno snov: prvi v nekoliko širšem, drugi v ožjem obsegu. Učni načrt za višjo stopnjo osemletne šole t. j. za V., VI., VII. in VIII. razred bo moral biti v obeh primerih tesno prilagojen učnemu načrtu za nižjo gimnazijo.

Razen tega ima Svet za prosveto in kulturo vlade LRS še posebno željo, ki je obenem tudi želja učitelstva, naj bi bila oba učna načrta za osemletno šolo čimbolj ustaljena in realna. To pa bo mogoče doseči le, če bo pri njuni sestavi sodelovalo vse učitelstvo ali vsaj pretežni del istega. Zato je treba pozdraviti sklep, ki je bil sprejet na običnem zboru Zdrženja učiteljev Slovenije, da bodo nekatera okrajna učiteljska društva (Ljubljana in Maribor-mesto, Radovljica, Trbovlje, Novo mesto, Murska Sobotna in Tolmin) pripravila svoje predloge za obe varianti navedenega učnega načrta. S tem pa ni rečeno, da so ostala okrajna učiteljska društva pri tem delu izvzeta. Vprašanje učnega načrta za osemletno šolo je tako splošno in važno, da tudi učitelstvo ostalih krajev ne more biti na njem nezainteresirano in indiferentno. Sodelovanje pri sestavi tega učnega načrta naj zavzame čim širši razmah. Zato je nujno potrebno, da navedenim 7 društvom pomagajo tudi vsa ostala društva v Sloveniji. Pred dokončno republiško redakcijo naj bi učitelstvo izvedlo preko svojih društev najširšo anketo o učnem načrtu za osemletne šole.

Res je, da bodo predlogi tem več vredni, čim samostojnejši bodo, vendar bo anketa dala uporabne rezultate le, če bo izvedena načrtno in po enotnih vidikih.

Društva naj zberejo predloge učitelstva in jih odpošljejo odboru Zdrženja učiteljev Slovenije. Tu ni mogoče predvideti vseh načinov in oblik, kako bodo posamezna društva izvedla anketo med svojimi člani. Nekatera jo bodo izvedla na posebnih diskusijskih sestankih, druga preko anketnih komisij, tretjim bodo morda člani dostavili pisne predloge. Važno je, da bodo znala društva mobilizirati na ta ali na oni način zlasti praktike in tiste člane, ki imajo čim več vploga v stvar.

Da bi vsi sestavljali predlogov in učnega načrta izhajali iz istih osnov in težili k istemu cilju, naj bi upoštevali naslednje vire:

1. stvarne potrebe pouka;
2. učni načrt za osnovne šole (I., II., III. in IV. razred) iz leta 1950;
3. učni načrt za štiri-razredno nižjo gimnazijo iz leta 1951 in
4. predloge Komisije za osemletne šole pri Svetu za prosveto in kulturo vlade LRS, objavljene v posebnem članku v »Prosvetnem delavcu«.

Splošni predlogi, ki bi n. p. razdelili učni načrt na dve snovi pri tem ali onem predmetu ali pa utemeljevali potrebo po neki nedoločni razširitvi učnega načrta, bi bili malone brezpredmetni in nekoristni. Predlogi naj bodo konkretni, navedejo naj, pri katerem predmetu, za kateri razred, katero učno snov in v kakšnem obsegu naj se skrči, razširi ali na novo vnese. Zaradi sortiranja anketnega gradiva naj sodelavci sestavijo predloge po predmetih. Predlogi naj bodo pisani za vsak predmet na posebnem listu. Biti morajo utemeljeni in opri na prakso. Ločiti je treba predloge za normalni in predloge za minimalni ali skrajni učni načrt za osemletno šolo. Prav tako je potrebno, da je pri vsakem predlogu razvidno, na kakšne pogoje dela se nanaša, pod kakšnimi in za kakšne okoliščine stavlja ta ali oni predlagatelj svoje pripombe. Ni vseeno ali ima učitelj ob normalnem številu tedenskih učnih ur pri izvajanju normalnega učnega načrta v oddelku en sam razred ali pa poučuje direktno in indirek-

tno, morda celo po zloženem učnem načrtu, ker dela z več razredi hkrati. Prav isto velja tudi za učitelja, ki poučuje po skrajnem učnem načrtu ob manjšem številu tedenskih učnih ur, a ima v skupini lahko en sam razred ali pa več razredov, ki jih poučuje direktno in indirektno ter morda celo po zloženem učnem načrtu. Zato se mi zdi potrebno, da predlagatelj vse te okoliščine točno naznači ločeno na predlogu za vsak predmet. Oznaka naj pokaže poleg imena kraja, v katerem se šola nahaja, tudi tip šole (eno-, dvo-, tri-razredna itd.), razred (I., II., III. itd.), število tedenskih učnih ur (15, 20, 24 itd.), dalje vse posredne razrede, ki sestavljajo skupino ali oddelke ter imajo skupen pouk, in končno, ali se predlog nanaša na normalni ali minimalni učni načrt. Tako bi nosil predlog, ki bi ga v zvezi z učno snovjo za skrajni učni načrt poslal nekdo za I. razred dvo-razredne šole, sledečo oznako: »Ime kraja — dvo- 15- (I. r.) -se, kar bi pomenilo, da gre za dvo-razredno šolo v tem in tem kraju, za skrajni pouk na 15 tedenskih učnih ur, za I. razred, ki je sam v popolnanski skupini (naj se predlog nanaša, zato je podčrtan), da gre končno za predlog v zvezi s skrajnim učnim načrtom. Predlog za VII. razred štiri-razredne osemletne šole, na kateri je imenovani razred skupno s VI. in VIII. razredom vključen v 4. oddelk in ima dopolnjen pouk z normalnim številom tedenskih učnih ur ter dela zato po normalnem učnem načrtu, bo nosil naslednjo oznako: »Ime kraja — štiri — 28 — (VI., VII., VIII. razred) -n«.

Taka specifikacija bo omogočila društvom, da zberejo posebej predloge za normalni učni načrt in posebej one za minimalni učni načrt ter jih urejene po predmetih in po razredih predložijo Republiški učiteljski zvezi.

Za vse naše diskusije o problemih pouka je zelo značilno, da gre do vselej v širino. Tudi v tem primeru bi bilo težko in celo nepravilno omejiti našo anketo samo na vprašanje učne snovi za posamezne predmete, saj je z učnim načrtom posredno ali neposredno povezanih še sto drugih vprašanj. Učitelstvo bo v zvezi z učnim načrtom stavljal razne predloge in pripombe za izboljšanje šolskega dela. Potrebno pa je, da pri tem ostro loči vprašanje od vprašanja in vsako obravnava ločeno. Prav tako je važno, da ne izgubi iz vida učnega načrta za osemletne šole, ki je osnovno anketno vprašanje.

Predlagamo razdelitev anketnega gradiva po naslednjih vprašanjih:

a) učna snov za normalni učni načrt za osemletno šolo;

b) učna snov za minimalni ali skrajni učni načrt za osemletno nižjo organizirano šolo;

c) vprašanje odnosa med minimalnim in normalnim učnim načrtom za osemletno šolo;

d) zlaganje učnega načrta (normalnega in minimalnega), učna snov v turnusih ali letnih izmenah;

e) vprašanje odnosa med učnim načrtom za osemletno šolo in učnim načrtom nižje gimnazije (vprašanje prehodov, neobveznega pouka tuje- ga jezika v osemletni šoli, skupnih učbenikov itd.);

f) predmetnik in predmeti v osemletni šoli (družbena in moralna vzgoja, novi predmeti itd.);

g) učbeniki za učence (učbeniki za osnovno šolo t. j. nižjo stopnjo osemletne šole, vprašanje učbenikov za višjo stopnjo osemletne šole itd.);

h) priročniki za učitelje (za katere predmete so potrebni, katera naj-potrebnejša poglavja naj bi obdelal priročnik za učitelje na nižje orga- niziranih šolah itd.);

i) ostala vprašanja v zvezi z orga- nizacijo pouka.

Učiteljska društva naj zberejo gradivo po teh vprašanjih in ga do 31. marca 1953 odpošljejo Republiški učiteljski zvezi. Obenem z gradivom naj pošljejo društva za svoja področja tudi naslove tistih učiteljev in učiteljic, ki se posebej zanimajo za anketna vprašanja in za katera.

Učitelstvo razpravlja o gornjih vprašanjih na mnogih uradnih kon- ferencah, na sindikalnih sestankih in v vsakodnevnih tovariških pogovo- rih. Zato, da ostane največkrat le pri ugotovitvah, pripombah, željah in zahtevah. Kdo naj tudi za vse te ne- urejene, slučajne in čisto med- sebojno celo nasprotujoče si predloge in mnenja izve? Kako naj jih odgo- vorni činitelji upoštevajo? Anketa o učnem načrtu za osemletne šole nam daje priliko, da zberemo vse te pred- loge načrtno in smotno. Zato naj stoji učitelstvo z njimi na dan prav- sedaj, ko je zanje čas in potreba! Dober predlog in nasvet o pravem času zaleže več kakor vse ugotov- itve, utemeljevanje in zvonjenje po toči.

Anketa o normalnem in minimal- nem učnem načrtu za osemletne šole je namenjena prav slehernemu uč- telju in sleherni učiteljici. Nihče naj ne čaka uradnega poziva od zgo- raj ali pobude s katere koli strani, marveč naj takoj sede za mizo in napiše svoje nasvete in predloge. Razporedi, loči in označi naj jih po navodilih tega članka ter čimprej, vsekakor pa do 28. februarja 1953 odpošlje svojemu društvu.

A. Š.

PREDMETNIK ZA VIŠJO GIMNAZIJO

Z uvedbo osemletnega obveznega šolanja je nižja gimnazija postala že v šolskem letu 1952/53 štiri-razredna (prej tri-razredna). Štiri-razredni nižji gimnaziji bo v prihodnjem šolskem letu sledila štiri-razredna višja gimnazija. Ker je bila od leta 1948 dalje višja gimnazija pet-razredna (IV. do VIII.), je neogibno potreben že v le- tošnjem šolskem letu vsaj predmet- nik za vse razrede višje gimnazije in podoben učni načrt za vse predmete V. razreda kot I. razreda višje gim- nazije. Te naloge se je lotila komi- sija za višje gimnazije pri Svetu za prosveto in kulturo LRS. Na skup- nem sestanku s komisijo za učne na- črte pri Društvu profesorjev in pred- metnih učiteljev je bil izdelan na- slednji osnutek predmetnika za višjo gimnazijo splošnega tipa:

OSNUTEK PREDMETNIKA ZA VIŠJO GIMNAZIJO (SPLOŠNI TIP)

Predmeti	Nižja gimnazija				Višja gimnazija			
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Slovenski jezik	6	6	5	5	3	4	4	4
Srbski ali hrvaški jezik	2	2	2	2	2	2	2	2
Prvi tuji jezik	3	3	3	3	4	4	4	4
Drugi tuji jezik	—	—	—	—	—	—	—	—
Latinski jezik	—	—	—	—	3	3	2	2
Psihologija in logika	—	—	—	—	—	—	3	—
Družbena in moralna vzgoja	1	1	1	1	1	1	—	—
Uvod v filozofijo	—	—	—	—	—	—	—	—
Zgodovina	2	3	2	3	3	3	3	3
Temeljni državne in družbene ureditve FLRJ	—	—	—	—	—	—	—	2
Zemljepis	3	2	2	2	3	2	2	2
Prirodopis	3	3	2	—	2	2	2	2
Matematika	5	5	4	4	4	3	4	3
Fizika	—	—	3	4	—	3	3	3
Kemija	—	—	2	2	2	2	2	2
Higijena	—	—	—	—	—	—	—	—
Risanje	2	2	2	2	2	2	—	—
Petje	2	2	1	1	—	—	—	—
Telesna vzgoja	3	3	3	3	3	3	3	3
Predvojaška vzgoja	—	—	—	—	2	2	2	2
Skupaj	32	32	32	33	34	34	34	34

»V teh težkih dneh se je v naši sredini našel velikan, ki je zbral okrog sebe vse jugoslovanske narode...« je rekel ljudski poslanec Jovan Veselinović, ko je postavil Ljudski skupščini predlog za kan- didata za prvega predsednika Federativne ljudske republike Jugos- lavije.

Zares — kakor pripovedka o nepremagljivem velikanu bo zve- neta našim potomcem pripoved o človeku, ki je dvakrat (v letu 1941 in v letu 1948) povedel naše narode k zmagi v trenutku, ko so bili zapisani doždevno neogibnemu poginu.

In kakor pravljico bodo poslušali povest o neskončni ljubezni do svobode, do neodvisnosti, ki so jo gojili jugoslovanski narodi, ko jim je bil ta velikan simbol vsega pozitivnega, vsega tistega, za kar je vredno živeti, za kar je vredno trpeti in za kar je vredno dati tudi življenje.

Ko zatorej prosvetni delavci Slovenije pozdravljamo heroja Tita na najvišjem mestu, se čutimo povsem varne in močne in iz naših src kipijo vroče želje za njegovo in s tem tudi našo srečno bodočnost.

tuj jezik, ni bilo mogoče uvesti v V. razred poleg latinščine še en tuj jezik, ker bi to povzročilo ali pre- obiloženost predmetnika ali pa neza- dostno število ur za vse ostale pred- mete. Druga tuje jezik naj se po- temtako nadarjeni dijaki uče neobvezno. Zato bo treba izdelati še poseben pravilnik, ki bo uredil pouk neobveznih jezikov na naših šolah. Komisija pa obenem priporoča uved- bo novega tipa gimnazije, ki bi imel v nižjih razredih latinščino in en tuj jezik kakor klasična gimnazija, od V. razreda dalje pa še en tuj živ jezik. Ta tip gimnazije bi se ustano- vil v nekaterih večjih mestih, da bi imeli dijaki možnost izbire. Od se- danjega tipa klasične gimnazije, ki bo ostal še nadalje, bi se razlikoval samo v toliko, da bi grščino zame- njal drugi tuji jezik.

Za boljše razumevanje osnutka pripominjamo, da se bo poučevala tudi opisna geometrija, in sicer v urah, ki so dodeljeni matematiki v VI. in VII. razredu. Ker so pouku zgodovine dodeljene samo tri ure v vsakem razredu, bo potrebno pouče- vati občo in narodno zgodovino skupno — in ne kakor doslej raz- deljeno. Kemiji je dodeljeno v ce-

lotnem kurzu višje gimnazije 8 ur, vendar s pridržkom, da bo morala prevzeti tudi gradivo iz mineralo- gije. Dve uri namenjeni pouku srb- skega ali hrvaškega jezika v V. raz- redu, naj služita izključno jezikovni izpopolnitvi, literatura jugoslovans- kih narodov se bo poučevala kakor doslej pri pouku slovenskega jezika v VI., VII. in VIII. razredu. Število ur za telesno vzgojo je bilo določeno v skladu s sklepom Odbora za sploš- noizobraževalno šolstvo. Komisija je bila mnenja, da bodo potrebna prav- točna navodila glede vsebine in teh- nične izvedbe pouka telesne vzgoje, da bo povišanje števila ur od 2 na 3 zares prispevalo k uresničenju smotrov telesne vzgoje.

Pozivamo učiteljske zbore vseh višjih gimnazij kakor tudi strokovna društva, da pošljejo svoje pripombe in spremembe predloge k pred- loženemu osnutku najkasneje do 20. februarja t. l. naravnost Odboru za splošnoizobraževalno šolstvo pri Sve- tu za prosveto in kulturo LRS. Po- sebej naj navedejo svoje mnenje glede predloga komisije, da se uvede nov tip popolne gimnazije, ki bi ime- la v svojem predmetniku poleg la- tinskega jezika še dva tuja jezika.

I. redni letni občni zbor

ZDRUŽENJA UČITELEV IN PROFESORJEV STROKOVNIH ŠOL SLOVENIJE

Dne 21. dec. 1952 je bil I. redni letni občni zbor Zdrženja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije v prostorih Gradbenega tehnikuma v Ljubljani.

Poleg zbranih delegatov se je skupščine udeležilo tudi precejšnje število gostov.

Po izvolitvi delovnega predsed- stva, v katerem so bili tov. Urnkar iz Ljubljane, tov. Kompare iz Ljub- ljane in tov. Kojakovič iz Maribora in po izvolitvi raznih komisij je sledilo poročilo o delu republiškega odbora Zdrženja, ki ga je podal predsednik Zdrženja tov. Sbrizaj Danilo. Iz poročila posnemamo sle- deče misli:

Vse globoke spremembe našega ekonomskega in upravnega ter kul- turnega razvoja zadnjih let, pred- vsem pa letošnjega leta so se odra- žale v življenju in delu naših stro- kovnih šol. Do izraza je prišla nje- hova specifična razvojna pot in je bila v praksi potrjena upravičenost obstoja posebnega Zdrženja učite- ljev in profesorjev strokovnih šol. Uredba o strokovnih šolah, uredba o vajencih, upravne spremembe zveze z decentralizacijo in novi ekonomski sistem, ki je postavil planiranje vzgoje strokovnih kadrov na realno ekonomsko osnovo, vse to je povzročilo, da smo dobili z novim šolskim letom, po ukinitvi nekaterih srednjih in nekaterih niž- jih strokovnih šol, ekonomskemu in družbenemu razvoju odgovarjajočo šolsko mrežo.

Pri vseh teh spremembah pa so nastale tudi nekatere težave, zviša- nje cen učilom in učbenikom, nov način vzdrževanja internatov, ki je marsikateremu učencu ob spre- menjenih pogojih štipendiranja one- mogočil nadaljnje učenje, težave pri materialni oskrbi itd. Poleg tega pa je prinesla veliko novih problemov tudi nova Uredba o nazivih in pla- čah uslužbencev prosvetno-znan- stvene stroke.

Največjo pažnjo je Zdrženje posvečalo ideološki, strokovni in pedagoški vzgoji članstva, posebno še, ker se na strokovnih šolah šolajo in vzgajajo bodoči neposredni pro- izvajalci, naši kvalificirani delavci in tehniki. Pri tem je republiški odbor z zadovoljstvom ugotovil, da v delovnih kolektivih strokovnih šol

ni bilo opaziti primerov, da posa- menji tovariši ne bi bili vredni še nadalje vzgajati naših bodočih stro- kovnih kadrov, zato brez dvoma za- služijo priznanje, ki ga je večini prosvetnih delavcev dal VI. kongres ZKJ. Pri tem je treba upoštevati, da poučujejo na strokovnih šolah do neke mere izbrani, večinoma že starejši kadri in da so ti kadri že po bistvu svojega strokovnega ude- stvovanja tesno povezani z življe- njem vsakodnevnne ekonomske in politične prakse, kar bo treba v bodoče še bolj negovati in krečiti.

Ta ugotovitve pa nas ne sme za- vesti in uspavati, kajti tudi na stro- kovnih šolah je bilo lahko zaslediti posamezne pojave življenjske in po- litične pasivnosti ter celo apolitič- nosti v širšem družbeno-udejstvo- valnem smislu besede, poleg tega se tu pa tam še vedno pojavljajo pojavi udeleževanja verskih obred- ov s strani učiteljev in profesorjev strokovnih šol. Za te pojave so na eni strani krivi subjektivni mo- menti, predvsem prevelika famili- arnost in težnja po mirnem sožitju v okviru posameznih učnih kolekti- vov, ne smemo pa prezreti tudi ob- jektivnih težav, predvsem prezapo- slenosti, ki se javlja pri prevelik- em številu tedenskih ur in v raz- cepljenosti pouka na dopoldanski, popoldanski in celo večerni pouk.

Pri idejno-politični vzgoji so se posamezna društva in skupine naj- česče posluževale predavanj z dis- kusijami in diskusijskih večerov s temami iz naše sodobne ideološke, ekonomske, upravne in politične problematike. Glavne slabosti pri tem so bile kampanjski in okostenel način dela, slaba udeležba in pasiv- nost v diskusiji, predvsem če upo- šteevamo, da so bila strokovna pre- davanja bolj obiskana in tudi dis- kusija živahnjša. V bodoče bo ideološko vzgojo nujno potrebno nasloniti predvsem na individualni študij, kar mislimo, da naša družba od učiteljev in profesorjev že lahko zahteva.

Nekoliko bolj so razgibali po- litično atmosfero tudi na strokov- nih šolah razne manifestacije, pred- vsem za Trst, zlasti pa odprti par- tijski sestanki, ki so bili posebno uspešni na Ekonomski srednji šoli v Mariboru in na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. (Nadalj. na 2. str.)

(Nadaljev.
s 1. stran.)

Ob 14. uri je bila plodna diskusija zaključena, nakar so po opoldanskem odmoru sledile volitve novega republiškega odbora in sklepi.

KAKO SE ZRCALI NAŠE ŠOLSTVO V OČEH TUJCEV

ŠTUDIJSKO POTOVANJE PO JUGOSLAVIJI

Kot smo že poročali, so bili v septembru v Jugoslaviji prosvetni delavci iz Zpadne Nemčije. Eden izmed udeležencev t. j. dr. Lang, ki vodi Upravo mednarodnega doma v Sonnenbergu, je o tej poti pod gornjim naslovom napisal v »Sonnenberg Briefe« (dec. 1952) naslednje:

Na avstrijsko-jugoslovanski meji nas pričakuje kolegi, dva iz Slovenije in en Srb, ki bo ostal 14 dni naš stalni spremljevalec. V poznem večeru se pripeljemo v Ljubljano. Postaja je okrašena z jugoslovanskimi in partijskimi zastavami. Ali naj bo to za vzhodne države tako običajna slika zastav in transparentov? Ne! »Danes pred desetimi leti je bila osnovana prva proletarska brigada.« Na cestah vlada veselje ljudskega slavlja, vozijo tovorni avtomobili polni moških in žena, pesmi odmevajo, zastave vihrajo. Mi smo nekam malodušni. Prav na ta dan smo morali priti? Na poti do hotela se vzdržujemo nemške govornice. Tudi tu naložimo na vesel vrvež.

Prav in isti jedilnici, kjer posedajo skupine moških in žena, pristave partizanskega gibanja, ob vinu in pesmi, je pripravljena večerja za nas — in to postane prvi med 14 resnimi in veselim večeri. Od sedanjih mize se nam približa Jugoslovčan. Potem, ko je opazil, da smo Nemci, nas pozdravi, se vrne k svojim tovarišem in od mize nazdravi. Hitro se razvije med nami in gostitelji razgovor in ugotovimo, da sta kolega in koleginja iz Slovenije tudi sama bila partizana in da sta spoznala tudi hitlerjeva koncentracijska taborišča; sta stara komunisti. — »Za nas je bilo največje razočaranje, ko smo spoznali SZ in je postalo nujno ločiti se od tradicionalnega prijateljstva z Rusijo.« — To sta obe korenini nove Jugoslavije: tradicija narodnoosvobodilne borbe in hrabra odločitve, iti lastno pot v socializem.

Doživeli smo lepoto Postojnske jame in jadranskega Primorja. V Lovranu vstopimo v kavarno. Nekaj stari mož nas ogovori. Razgovor vodi naš spremljevalec, mi komaj kaj razumemo. Ko stari odide, nam naš prijatelj pripoveduje: »Bil je zanimiv pogovor. Skoda, da niste razumeli. Možno ni prav nič zadovoljen z novo državo. Preje je bil vrtinar pri velikih gospodi. Sedaj je uslužben pri mestu. Ni mu prav, da sedaj nima več nobenega »gospoda«. Ob drugi priliki, v avtobusu, doživimo podoben razgovor, le da je sobesednik z drugimi razlogi odklanjal novi red. Poleg velike večine prebivalstva, ki spoštuje Tita zaradi njegove daljnovidnosti in njegovega poguma, so seveda poleg nekdanjih gosposkih vrtinarjev še tudi drugi ljudje, ki se ne morejo sprijazniti z novim.

Obiskali smo mnoge muzeje in galerije, šole in gledališče. Sprejeli bi dragocen prispevek k razvoju Evrope, če sploh ali vsaj primerno ne bi upoštevali na primer slovenskega slikarstva. Grške in rimske najdbe iz starih časov potrjujejo, da potujemo skozi prastaro kulturno deželo. Sistematične so zbirke proizvodov narodne umetnosti, ki pa jo lahko zaslediš še vedno živo tudi na cesti in v hiši. — Tak mali ročni izdelek slovenske narodne obrti smo prinesli s seboj za novi dom v Sonnenbergu kot darilo organizacije učiteljskega študija.

Strmimo nad opremo šolskih zbirak in nad šolskimi in univerzitetnimi knjižnicami in vsotami, ki se dajejo za šolstvo. Za nove pedagoške poizkuse pa Jugoslovanci vsekaror »nimajo časa«. V kratkem času moramo posredovati prebivalstvu najpotrebnejše znanje, kar je bilo več stoletij zanemarjeno; imamo še visok odstotek nepismenih. Znanje je potrebno za zgraditev modernega gospodarstva in zato, da bo mogel vsak posameznik sodelovati pri vsem javnem življenju. Na Reki vidimo, da n. pr. italijansko učiteljstvo v ničemer ne zaostaja za hrvaškim. Povsod enaka skrb za šole, učence in učitelje: pri Slovencih, Hrvatih, Italijanih, Srbih, Madžarih, Bosancih in Nemcih. Vse te narodnosti spoznavamo v Ljubljani, na Reki, v Zagrebu, Beogradu in v mestih avtonomne pokrajine Vojvodine.

V Novem Sadu sedimo ob zvokih orkestra v »Klubu Nemcev«. Ti so imeli težko usodo, ko se je 1. 1944/45 obrnilo nihalo na drugo stran: taborišča, boleznin in smrt kot preje pri slovenskih narodih. Vsi pa so v zadnjih letih začeli življenje znova. — Ko hodim v nedeljo proti večeru po cestah, iščejo klub, opazim ljudi, ki gredo v cerkev. Tudi sam vstopim in prisostvujem evangelijski službi božji v nemškem jeziku. Cerkev je polna. Po maši se konstituira odbor verske občine, kar je pogoj, da bo še ta zadnja zaplenjena cerkvena stavba postala zopet last cerkvene občine. Nato sledi cerkven obred v madžarskem jeziku. Pravoslavne in katoliške cerkve so odprte ves dan kot pri nas. Tako se potrjuje to, kar so nam rekli na naša vprašanja: država ne ovira cerkva v

njihovem delovanju, so pa strogo ločene od države in šole.

Tudi z gospodarstvom smo se nekoliko seznanili. V bližini Novega Sada smo videli kmetijsko delovno zadruo, v Zagrebu smo si ogledali mednarodni velesejem, kjer so razstavljale razen vzhodnih, skoraj vse države. Povsod smo deležni iste prijaznosti kot pri kolegih. Tudi tu je enaka želja po znanju kot v šolah! »Hočemo in moramo se še mnogo učiti.« Jugoslovanski delavci upravljajo svoja podjetja sami. »1945. l. so bila po sovjetskem vzoru vsa podjetja, sedaj pa jih hočemo resnično socializirati.« Čudovito kako so vsi — posebno mladi ljudje — seznanjeni s splošnimi gospodarskimi in tehničnimi vprašanji podjetja!

Živiljenjski standard? Otroci v šoli in ljudje na cesti so presenetljivo dobro oblečeni. Sprašujemo se, kako to napravijo, kajti industrija za široko potrošnjo še trpi zaradi močno forsirane težke industrije. — Kvaliteta in cene še v marsičem ne zadovoljujejo. Živež, vsaj osnovni in pa vino ter tobaki izdelki so deloma precej cenejši kot v Nemčiji. Najemnine je kljub pomanjkanju stanovanj — kar je mednarodni pojav — zelo nizka. Razpon plač med različnimi strokami ni velik. Vsak državljan prejema za otroke doteke, ki je v primeri s plačo razmeroma visoka. V razgovoru s starejšim kolegom o teh vprašanjih, smo razpravljali tudi o davkih. Kdor je v javni službi, torej tudi tovarniški delavec, ne plačuje davka. Zakaj naj vrača del plače tja, od koder jo je dobil? Koliko neproduktivnega dela se s tem prihrani. »Smem vprašati koliko zaslužite, kolega?« »Da, to je pri meni posebna reč. Vedeti morate, da dosežemo pri nas pokojnino moške s 55 letom, ženske pa s 50 letom, in to s polno plačo.« »Kako, prosim?« »Da, če je pa v poklicu pomanjkanje kadra, morete delati še dalje; tedaj pa prejmete poleg pokojnine še eno plačo. Star sem 58 let, imam torej 3 leta dvojno plačo.« Da ne bi zgre-

ENAJST NEMŠKIH UČITELJEV V JUGOSLAVIJI

Pod naslovom »Enajst nemških učiteljev v Jugoslaviji« piše Albert Ansmann (Neue deutsche Schule, št. 14 — oktober 1952):

Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije je povabil skupino nemških učiteljev v Jugoslavijo. Skupina naj bi se seznanila z jugoslovanskim šolstvom. To je brez dvoma velikopotezen načrt v 15 dneh spoznati ustroj in organizacijo šolstva v deželi, katere jezika ne znaš, v deželi, o kateri se je v zadnjih letih vedelo komaj več kot piše v kakem leksikonu. Da nam je Jugoslavija tako dobrohotno odprla svoja vrata — malo prej je potovala po Jugoslaviji skupina nemških novinarjev — se moramo zahvaliti dejstvu, da je to dežela, ki je neodvisna od Rusije in gre svojo lastno pot. Nič bolj ne označuje trenutnega političnega stanja kot odgovor učitelja, ki je na ugotovitve, da je povsod mnogo Tihovih slik, rekel: »Mi zato tako spoštujemo Tita, ker nas je rešil Rusov.«

Jugoslavija je slej ko prej komunistično vladana dežela, kar pomeni, da v njej vlada ena sama stranka. Obstojajo sicer skupščine vseh stopenj od krajevnih do zvezne v Beogradu, toda na vprašanje: »Kaj se zgodi, če pride do spora med vlado in parlamentom?«, so nam odgovorili: »Pri nas ni sporov.« To se pač pravi, da partijski funkcionar že »popreje« vse uredi.

Komunistično pa se v tej deželi ne reče, da se je povsem spremenil način življenja. Vse manifestacije narodne zavesti so vestno registrirane v muzejih in se tudi velikih žrtev ne ustrašijo, če jih je treba očuvati propada. Avstrijski stil življenja — tako je vsaj na severu — prevladuje še v marsičem.

Tudi v šoli. Odločilna je še staroavstrijska struktura šolstva, seveda pa je modificirana po komunističnih nazorih. Štiri leta osnovne šole, štiri leta nižje gimnazije, ki je v mestih in večjih občinah obvezna za vse otroke in štiri leta višje gimnazije. Od zunaj gledano to gotovo ni originalen šolski sistem. Toda vsi otroci ne glede na socialno poreklo imajo možnost okoristiti se z vsemi učnimi zavodi. Država daje staršem za vsakega otroka mesečno 3000 din. To je po uradnem kursu preračunano približno 45 DM. Te številke postanejo žive, če vemo, da ima strokovni delavec ali učitelj mesečno 10.000 din.

Ta metoda subvencioniranja vsekaror služi prizadevanju države, kolikor moči hitro gospodarsko in kulturno dohiteti zapad in tako služiti »progresu«.

»Progres« je sploh ena najbolj rabljenih besedi v Jugoslaviji. Ona vključuje dvojje: stremeljenje, da postane agrarna država industrijska država in drugič, čedalje močnejše pronicanje v javno zavest ideje marksizma-leninizma, ki se z najstrožjo ostrino distancira od stalinističnega revizionizma.

Število višješolcev in študentov

šili merila: plače so skromne, tako da morajo tudi žene biti v službah.

Pančevo! — Preje podeželsko mestce s približno 10.000 Nemci, ima sedaj okoli 1500 ljudi nemške narodne manjšine. Mnogi so preminuli v času vojne (skoraj vsi moške so morali služiti v SS oddelkih). Večina je seveda zapustila domovino. Toda v mestnem odboru so danes zopet zastopniki Nemcev. Na vratih pokopališča se svetijo v zlatih črkah nemške besede: »Kraj miru«.

Obsežna knjižnica (40.000 zvezkov, od tega 20.000 nemških) in majhen, ljubko negovan muzej pričajo o velikih časih a tudi o časih velike bede. Originalni lepaki iz okupacijske dobe pričajo o streljanju talcev, o obojevanju, napovedujejo še nadaljnje; fotografije govore še bolj učinkovito. S težkim srcem gremo od tod v šolo. Tam se šolajo v dveh oddelkih nekako dve leti sem nemški otroci zopet posebej. V enem razredu nas malčki pozdravijo z nemškimi pesmimi in pravljicami. Zelo so marljivi pri čitanju v materinem jeziku. Manjkajo jim za starost primerne učbeniki, ki bodo šele tiskani. Učiteljica, v nežni materinski skrbi za male, nas sprašuje za svet in nam pripoveduje o posebnih težavah in usodah: nekateri otroci so bili v taboriščih, drugi so se v prvem letu šolali še v srbski šoli; sedaj obstaja sicer nemška šola, manjkajo pa nemške knjige in nemški učitelji. Tako se je zgodilo, da poučuje tu ona, Srbinja. Začudeno prisluhnemo in razmišljamo: ni li ta učiteljica pravcati simbol za to, kako morejo pri vzgojnem delu biti povezani ljudje preko vsega, kar jih sicer loči.

Dva dni nato, ob slovesu, smo se misli tudi izrekli. Jasno smo ugotovili razlike v obeh gospodarskih in političnih sistemih. Kljub prisrčni zahvali nismo zamočili tistega, kar nas loči. Toda prav ta srbska učiteljica z njenimi nemškimi otroki pri tem ni bila pozabljena in besede Pestalozzija, da je treba počlovečiti državo ne pa podražiti človeka, veljajo tako Jugoslovancem kot tudi Nemcem.

je naraslo od leta 1939 do 1951 od 167.000 na 434.000. Podobno je poraslo število učiteljskihnikov: od 3900 na 21.800.

Jugoslavija mora dohitevati na vseh področjih. 1939. leta je bila še šestletna šolska obveznost. Šele pred dvema letoma je bila uzakonjena osemletna obveznost. Ta še ni izvedena v vsej državi, ker manjkajo učitelji.

Omeniti je treba na tem mestu tudi neko za Evropo gotovo edinstveno ureditev: kljub velikemu pomanjkanju učiteljstva, se učitelji s 55 letom starosti, učiteljice pa s 50 letom upokoje, in to s polno plačo. Kdor je pri močeh, more še ostati v

ALI JE »PROSVETNI DELAVEC« NAŠIM ORGANIZACIJAM V POMOČ?

Uspehe svojega organizacijskega dela najlaže merimo po smernicah, ki so bile izražene v resolucijah obeh kongresov v Beogradu, in po poteku obeh republiških občnih zborskih. Doba je razmeroma kratka — dobrih 6 mesecev — vendar je bilo opravljenega precej dela, čeprav še ne opazimo niti pri učiteljih niti pri profesorjih kakih zaključene faze.

Za oporo naj mi služi »Prosvetni delavec« od srede maja do konca leta 1952. Mnogo dela so opravili uredniki in dopisniki, ki so v našem stanovskem glasilu obravnavali najbolj pereča vprašanja: o našem šolskem sistemu, o socialistični vzgoji mladine, o kulturno-prosvetnem delu in o materialnem vprašanju prosvetnih delavcev. Težko je v kratkem sestavku zajeti vse obravnavane probleme in jih končno zbrati v nekaj zaključkih.

Da so tovariši uredniki svojo nalogo dobro opravili, vidimo iz pester vsebine, ki je odlika lista v tem razdobju, in iz njihovega vztrajnega opozarjanja: tovariši, pišite! Če so v listu kljub temu vrzeli, je krivda predvsem na članstvu ali vsaj pri bralcih, ki se tem pozivom niso dovolj odzivali.

O dopisnikih pa tole: nekatere njihove razprave so bile anketnega značaja in so naravnost izzivala, da bi o njih na široko razpravljali; toda, razen malih izjem, odziva ni in ni bilo. Glavni vzrok bo po mojem v tem, da smo o nakazanih problemih na svojih sestankih površno ali vsaj premalo razpravljali. Zato pri marsičem ni prišlo do zaključkov.

Vse nevedčnosti, ki jih ugotavljamo na sestankih in občnih zborskih, izvirajo iz preozkega gledanja na naše pereče probleme. Ne zavedamo se, da se dobri ukrepi naše oblasti dajo izvesti le po temeljitih in široko zasnovanih razpravah in na dobro utemeljenih zaključkih.

Po članku tov. Iz. Horvata »Na obeh koncih prehoda ali kako je s težavami prehoda iz osnovne šole v gimnazijo« se je končno le razvila živahna razprava in je na občen

službi in prejema poleg pokojnine še normalno učiteljsko plačo.

Največji razvoj so doživele srednje strokovne šole. Obiskujejo jih učenci v starostni dobi od 14. do 18. leta. Te dajejo (pri 40 tedenskih učnih urah) praktično in teoretično izobrazbo. Absolventi teh ustanov so bodoči predelavci in delovodje.

Ta tip šole je deležen posebne pozornosti države. Videli smo v neki taki ustanovi v Zagrebu opremo, ki jo imajo pri nas komaj kakke inženirske šole. Število teh šol se je povečalo od 55 (1939) na 252 (1951). Tam smo našli tudi na delovno metodo, ki ustreza zapadno-evropski (delovna šola), medtem ko cvete v osnovnih, višjih splošno izobraževalnih šolah in na učiteljskih verbalizem. Prisostvovali smo pouku prirodoopisa na učiteljsku na Reki. Tedaj so ravno izpraševali. Studira joči in profesorica so si izmenjale prednashali snov, ki si jo lahko dobesedno prebral v kompendiju podobni učni knjigi.

Na našo pripombo, da se sedaj v zapadni Evropi poučuje po drugih metodah, po metodah, ki naj navaajo učenca k aktivnosti, so nam odgovorili, da za take ovinke v Jugoslaviji sedaj ni časa.

»Ne imeti časa« je sploh eden od najznačilnejših pojavov jugoslovanske šole. V vseh šolah, ki smo jih obiskali, so sedeli učenci z vzorno marljivostjo in disciplino, kakršno smo tudi pri nas poznali pred letom 1914 (roke na hrbtu) v svojih klopetih. Pri tem pa vlada prijetna atmosfera zaupanja med učiteljem in učencem. Toda pritisk, ki ga ustvarja po našem mnenju neverjetno prenatrpan učni načrt, je tako močan, da ne dopušta nikakih »stranpotov« nobene vrste. Zaradi nje učenja, je prikrajšano muzično.

Samo na enem mestu je prišlo do izraza, da so se tudi na splošnoizobraževalni šoli pogumno lotili eksperimenta: v šolskem mestu jugoslovanske mladinske organizacije »pionirjev«. Tam se zbere za štiri in pol mesece po 500 otrok v mladinskem taborišču. Izraz taborišče daje samo medlo predstavo o tem, kar je tam zares zgrajeno: nekaj ducatov stanovanjskih hišic za po 30 otrok, šolske stavbe, dvorane, dnevni prostori, hlevi za domače živali, vse v komaj preglednem parku. Pouk traja dnevno štiri ure in se vodi po metodi delovne šole. Morda je bila za organizacijo te ustanove vzor »šola na prostem«. Vendar pa daleč prednjači pred njo po intenziteti vpliva, ki ga ima na mladino. »Potrebujemo štiri do pet mesecev, da dosežemo vraščene mladine v skupnost. Šele potem izmenjamo skupino z novimi otroki.«

Se besedo o manjšinskem šolstvu: v Jugoslaviji uživa vsaka narodna manjšina enake pravice in ima pravico do pouka v svojem jeziku. Videli smo madžarske, italijanske in v Pančevu in Novem Sadu tudi nemške šole.

dagoško šolo in učiteljske. S postopnim večanjem števila slušateljev na Pedagoški akademiji lahko ukinjamo prve letnike učiteljske in višje pedagoške šole. Tudi to vprašanje je vredno široke in temeljite razprave. V naši socialistični državi pač nimamo poslancev prelato (Maixner, Bavarska), ki bi postavljali vprašanje o preureditvi učiteljske izobrazbe v zvezo s finančnim vprašanjem. Pri nas lahko ukinjamo, kar je slabše, in uvajamo to, kar je boljše. Če tega ne storimo, smo krivi prosvetni delavci sami!

Tovariš V. Cvetko je v 15. številki napisal zanimivo razpravo o potrebi Slovenskega pedagoškega inštituta. Članek je šel tiho mimo nas. Kaj vse bi lahko storil tak inštitut! S sistematičnim proučevanjem šolske in kulturno-prosvetne problematike bi lahko dajal Svetom za prosveto in kulturo najzanesljivejšo gradivo pri odločanju o smeri naše prosvetne politike.

Članki o stikih z inozemskimi prosvetnimi delavci so bolj ali manj informativnega značaja. Dobro bi bilo ugotoviti, katere vzgojne in metodološke strokovne pridobitve, ki so jih naši tovariši opazili v inozemstvu, bi se z uspehom dale presaditi na naša tla.

Tudi o naših učbenikih smo v našem listu premalo razpravljali. Naše nezadovoljstvo z njimi je prišlo do izraza na zadnjih republiških zborskih. Očitamo jim dve glavni napaki: prvič, da jih za nekatere predmete sploh še nimamo, drugič, da se izdaje prehitro menjajo in popravljajo. Ne bi trdil, da so tega krivi samo avtorji, marveč dejstvo, da še nimamo solidne izobraževalne zgradbe ali ustaljenega šolskega sistema in da se zaradi tega učni načrti prehitro menjavajo. Tudi v tem oziru bi nam omenjeni inštitut lahko mnogo koristil. Pogreška je tudi v tem, da ne razpisujemo natečajev za učbenike s precizno označenimi zahtevami.

O materialnem položaju šolskih delavcev je bilo mnogo govora. Vse večja je želja prosvetnih delavcev po popravku uredbe o prosvetno-znanstveni stroki, s katero so zlasti začetniki prizadeti. Tak popravek pa je izvedljiv le v zveznem merilu. Iz našega tiska pa ni razvidno, v koliko smo o tej zadevi zainteresirali naša centralna odbora v Beogradu. O njenem delu tudi sicer premalo iz-

vemo. Tudi uredba o prevedbi upokojencev ima to napako, da je uslužbenec ob upokojitvi s polnimi službenimi leti preveden za stopnjo nižje, kakor jo je dosegel v aktivni službi. Priprani smo, da se bo tudi ta napaka popravila, ali sedaj bomo imeli zopet dve kategoriji upokojencev — stare in nove. Vsem takim napakam bi se lahko izognili, če bi lahko osnutke uredb pred izdajo prediskutirali. Naravno je, da naše zahteve ne morejo preseagati finančne zmogljivosti socialistične družbe. Zanimivo bi bilo vedeti, kakšno mnenje imajo o tem vprašanju ostala republiška združenja. Posebna rubrika o delu in stremeljenju združenj v sosednjih republikah bi nas lahko koristno povezala z njimi. Med republiko Hrvatsko in Slovenijo je povezava že delno dosežena.

Razumem tudi tesnobo s prostorom v našem listu. Preredko izhaja in premalo ima naročnikov, da bi se razširil. Premalo stroga je še razmejitev delokroga med »Dobro pedagoško« in »Prosvetnim delavcem« kot političnoorganizacijskim listom. Vsiljuje se mi še vprašanje, koliko je »zavednih« naročnikov in koliko je takih stanovskih tovarišev, ki jim je naš »Prosvetni delavec« nepotreben. Pač! V 20. številki izvem, da ima list 3850 naročnikov, imel bi jih pa lahko 10.000. Ali je to slika sodobnosti? J. K.

Novoizvoljeni odbor Republiškega odbora Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije

1. Predsednik: SBRIZAJ DANILO
2. Tajnik: KOMPARE DUSAN
3. Blagajnik: LENARČIČ JANKO
4. Člani odbora: MUSIC VLADIMIR, SERCELJ ALOJZ, PIRJEVEC NUSA, KARLIN FRANC, KOGOJ STANE, URANKAR PAVLE
5. Nadzorni odbor: DEBELJAK VOJTEH, ZMAVC ANDREJ, AHITIK IVAN

»SAVREMENA ŠKOLA« V LETU 1953

V letu 1953 bo izhajala »Savremena škola« tromesečno z najmanj osmimi tiskovnimi polami. Tiskala se bo v glavnem zgolj za naročnike, zato se morajo ti prijaviti takoj. Letna naročnina je 500 din, za študente-pedagoge in dijakke učiteljske pa 400 din.

Številka novega čekovnega računa je 1031-»T«-260.

IZ ŠOLSKE PRAKSE

VZGOJNA NALOGA ŠOLSKEGA ČTIVA

Razen materialne naloge, ki je izražena v učnem načrtu, obstaja tudi vzgojna naloga, ki jo mora šola posebno naglašati. Ta vzgojna naloga obstoji v sledečih zahtevah:

1. Učenec se mora naučiti čitati smiselno, logično in pazljivo. Kadar glasno čita, mora čitati tako, da ga drugi lahko poslušajo z razumevanjem in zadovoljstvom.

2. Čtivo, ki se čita v šoli, se mora čitati tako, da učenec čuti in spozna, da je čtivo izvor duhovnega bogastva, da je plod tujega zrelega izkustva, da on s tem čitanjem duhovno in umsko bogati. Učenec mora čutiti, da postaja s čitanjem modrejši in pametnejši. Zato treba čitati s sviničnikom v roki!

Prebrano čtivo mora dati učencu pobudo za nadaljnje čitanje. Čitanje se mora upoštevati kot zelo važno sredstvo izobraževanja. a knjiga kot najbolj razširjena in najbolj prikladna kulturna dobrina. Čitanje je sredstvo za razvijanje intelekta (uma). Čtivo izobražuje duha in zato mora učenec spoznati in uporabljati knjigo.

3. S čitanjem del iz narodne in umetne književnosti se mora doseči, da postane čtivo učencem izvor estetske vzgoje. Vsaka knjiga, ki jo v šoli in izven šole otroci čitajo, mora estetsko vzgajati. Učenec mora občutiti, da knjige delujejo na njegovo srce, umetniška dela mora čitati z radostjo in ljubeznijo.

Tukaj se spominjam na čas, ko smo v zadnjem razredu skupaj čitali Seliškarevega »Rudija«, ki ga je svoj čas izdala Mladinska Matica. (Mimogrede bodi omenjeno, da štem do delo za eno od najboljših del, kar jih je napisal do danes tov. Seliškar, ki je bil svoj čas tudi učitelj. Navado imam, da vsak teden po eno uro z učenci čitam nekaj izvenšolskega, torej ne čitanke, pač pa knjige, ki se mi zde za tisti čas (seveda v zvezi s poukom) primerne. Čitamo glasno in menjaje. Ko bi videli, kako so učenci to knjigo sprejeli in kako je vplivala na njih srca in voljo. Ko smo čitali odlomek »V rudniku« — čital sem takrat sam, tedaj bi pa menda zares sli-

šali, ko bi padla šivanka na tla. Učenci, posebno pa še učenke, so zakrivala obraze in si brisale oči. Ko pa sem čital zadnji odstavek, ki se glasi: »Rudi je stal na pokopališču, in ko se je spustila krsta z Dolfom v zemljo, je bil kakor steber, sezidan iz bolesti in solza« — je to delovalo na deco tako, da je nastala grobna tišina in nihče se ni upal motiti te tišine, nobeden ni spregovoril. Večina je imela glavo uprto v tla. Jasno se je videlo pri tej povesti, kako so bili žalostni, kakor je bil žalosten Rudi, in kako so bili veseli, ko je bil vesel Rudi. — Ta knjiga ima sploh polno momentov, ki se lahko uporabljajo v vzgojnem pogledu. Tu sem spoznal, kako deluje na učence dobra knjiga in koliko privlačne sile ima. In kaj naj rečem o najdragocenejšem delu iz povojne mladinske književnosti, o prelepih Solzicah, kjer so opisani mladostni spomini Prežihovega Vrancea? K sreči so šli ti biseri v nakladi 45.000 izvodov med našo mladino. Kako so naši otroci to knjigo sprejeli, vam je itak znano. Več takih in podobnih del si želimo!

Vzgojna naloga čtiva je, da oplemeniti srce in krepi voljo. Toda kako izbrati čtivo? Kdo naj oceni, kaj je lepo? Vsekakor strokovnjak. Pravico določati, kdo naj jo bere, pa ima pedagog - vzgojitelj, pa ne samo pravico, tudi dolžnost. Le vzgojitelj more presoditi, če je učenec že zrel za to in tako knjigo — tudi za lepo.

4. Čitanje mora biti pot do bogatenja jezika, učenje govora. Kadar učenec čita, mora spoznati nove pojme in nove izraze, nove stavke, izreke, stil poedinih pisateljev. Zato služi čtivo kot izredno sredstvo, da se človek nauči, kako drugi izražajo svoje misli in da se učencem zbudi želja, da bi sami na ta način izražali svoje misli. Učenec mora spoznati jezikovno bogastvo in si ga pridobiti, da obogati svoje pismo in ustno izražanje in da po lastni pobudi izpopolnjuje in popravlja svoj stil. Pri tem pa je treba paziti, da učenci ne zalijejo v posnemanje. Učenci se lahko poslužujejo izrekov in misli poedinih pisateljev, a naučiti jih moramo, da pri tem navedejo avtorja, ne smejo postati plagatorji.

5. Pri čitanju del iz narodne, tradicionalne književnosti (pravilice, pripovedke, pesmi), kakor pri čitanju umetniških del, mora priti učenec do spoznanja, da predstavljajo vsa ta dela veliko nacionalno in kulturno vrednoto in da s tega stališča znajo ceniti stvaritve naše književnosti. Vzljubiti morajo knjigo kot nekaj domačega, da jo bodo tudi kupovali, ko dorastejo.

S tem, da je izdajala Mladinska knjiga ob koncu šolskega leta za naročnike Pionirja, Cicibana in Pionirkega lista za doplačilo po eno knjigo, je dobila le ta vsako leto res lepega in primerne čtiva. Le žal, da samo po eno knjigo. Večkrat sem premišljeval, ali bi se ne dalo urediti tako, da bi dobivali učenci po več knjig hkrati, kakor je to imela svojčas urejeno Mladinska Matica. Taka ustanova bi bila v resnici potrebna. In zgodilo se je! Mladinska knjiga je ustanovila Knjižnico Sinjega galeba, ki bo mesečno izdajala primerne mladinske knjige za našo mladež. Toda gledati bo treba, da bo res izdajala knjige umetniške vrednosti. Naši otroci so ostri sodniki. Verjemite, da se bode vpliv tega na slovenskem knjižnem trgu čez deset let precej poznal, kajti sedanji naročniki mladinskih listov in knjig bodo najboljši odjemalci lepe knjige, ko dorastejo.

6. Na višji stopnji je treba vsa leta z učenci čitati tako, da vedno bolj uporabljajo šolsko knjižnico in da ne čitajo samo v šoli, ampak tudi doma. V zadnjih razredih bi bilo treba uvesti, posebno sedaj, ko imamo zopet osemletno šolsko obveznost, »literarne ure«. Seveda bi bilo tu želeti, da imel vsak učenec svojo knjigo, oziroma šolske knjige v zvezkih, kakor imajo to vpeljano drugod. Nekaj podobnega je svoj čas uvedla Mohorjeva družba, ko je izdajala »Cvetje iz domačih in tujih logov« ali sedaj dobro zasnovana zbirka »Klasje«. Žal je običajna na pesku, kakor pravi tov. Gradišnik, ocenjevalec knjižnih zbirk zadnjih let. Po dobrih začetkih prvih dveh let je prišlo tako daleč, da je l. 1949 izšla samo ena knjiga te zbirke in to dvojni zvezek Cankarjevega dela: »Na klancu«. Predlansko leto pa dvojno del — eno v srbohrvaščini, drugo v ruščini. K sreči je lansko in letošnje leto izšlo že več knjig, kar v resnici pozdravljamo. — Za ložbe so izdajale zadnja leta precej knjig, mogoče bi katera lahko izostala ali pa izšla v manjši nakladi, tako da bi moglo iziti še kako domače delo. Privoščimo slovenski literaturi vsaj toliko prostora, kolikor ga zasluži!

V »literarnih urah« naj bi se čitali daljši sestavki. Na ta način bi dvignili kulturni nivo naroda, ker se otroci navadijo na knjige — in v tem leži posebna važnost množičnih izdaj literature za mladino.

Toda mi se moramo zaenkrat zadovoljiti s Pionirjem in Cicibanom, slednji pa pride v poštev le za nižje razrede. Le želeli bi bilo, da bi posebno Pionir imel več sestavkov v vezani in vezani besedi umetniške vrednosti. Manjka navadno zanimiva glavna povest, ki bi izhajala skozi vse leto. Pa še na nekaj naj ne pozabim. Pisatelji naj se ogibljejo tujk, ki jih kar mr-goli v posameznih sestavih Pionirja zadnjih let. Ali res nimamo raznih, klenih domačih izrazov?

Učenci se naj tudi v šoli nauče ločiti zdravo od nezdravega in naj že iz šole ponesejo zaščito proti literaturi, ki ni na primerni višini.

Vsi vemo, da ni vsaka knjiga za vsakega. Knjige različno vplivajo na ljudi. »Goethe gotovo ni bil mož, ki bi slabo pisal. Pa je obžaloval, da je spisal Werterja. Zakaj? Nezdorela mladina je segala po njem — in stotine mladih ljudi se je postrelilo s to knjigo v žepu. Koliko družin je jokalo ob tako nepotrebnih in pre-zgodnjih grobovih svojih sinov.« (Finžgar).

Če bodo naši učenci v zadnjih letih šolanja in po izstopu iz šole čitali naše umetniške knjige, če bodo spoznali njih lepoto, potem smo dosegli vse, kar v tem pogledu želimo doseči.

S tem pa bomo dosegli še nekaj drugega. Učenci, ki vzljubijo knjigo, se bodo dosti bolj izražali, kot oni, ki tega ne delajo. Naša mladina, od podmladkarjev in pionirjev naprej, se na svojih šestankih vadi v samostojnem izražanju. In čim bolj bodo vzljubili naše knjige, tem bolj se bodo lahko samostojno izražali. Če dosežemo, da bodo učenci obvladali jezik v besedi in pismu, da se bodo znali pravilno in jasno izražati, potem smo dosegli vse, kar je predvideno v učnem načrtu. In to je del vzgojne naloge šolskega čtiva. To pa mora naša šola doseči.

Moramo pa poudariti, da pri tem ne bomo smeli biti slovensko ozko-srčni in postati sužnji je naših ozkih stremeljenj, temveč imeti razumevanje za vse, ki imajo z nami skupne in sorodne interese ter skupna ali sorodna hotenja.

S tem pa bomo vzgajali našo mladino v pravem patriotizmu in pravem internacionalizmu, pa je prijateljem i neprijateljem z vzhoda in zahoda prav ali ne.

Kotnik Zorko

SODOBNA IDILA V NAŠIH HRIBIH

Zupnik Anton jadra mirno od svoje zlate k svoji diamantni maši v naših hribih. Za svet in njegove težave se razburja le redko in je vesel, če težave njega ne obiščejo, da more mirno pasti naprej svoje ovce...

Sedaj ga je pa vendarle hudo pretresla novica, ko je zvedel, da bodo delavci delali po tovarnah celo na sam božični praznik, ko je on tako težko dovoljeval svojim faranom, da pospravljajo ob nevarnih letnih dneh krmu s svojih travnikov, ko je nedelja posvečena le samemu bogoslužju in morda še telesnemu počitku. Tistih nedeljskih izletov ni prav maral, saj so zvezani z zamujanjem božje službe, če že ne dopoldne pa čisto gotovo popoldne. In sedaj pa kaj takega na sam božič, ko na tak dan ne smeš niti k sosedu na obisk, ko je zato namenjen pač le štefanju dan. Sedaj pa bi naj šli celo otroci v šolo! Že je mislil, da jim bi kaj takega odsvetoval, ker se to vendarle ne spodobi, tudi če bi bilo brez greha. V svoji duši se je hudoval na učitelje, ki so kaj takega predlagali, vsaj pa ne odsvetovali, ko je sedaj že prišlo tako daleč.

Ker so pa v nekaterih hribih le še idilične razmere, je potožil svoje negodovanje domačemu učitelju, češ česa takega ni bilo kar svet stoji. Glas se mu je tresel, ko je tožil svoje skrbi in svojo žalost mlademu učitelju.

Ta je poslušal, dokler ni prišel sam do besede. Potem pa je pokazal tudi tokrat vljudnega mladega učitelja, ko je povezal svoje misli z delom znamenitca slovenskega škofa Slomška, ki je spisal celo šolsko knjigo: Blaže in Nežica v nedeljski šoli. Škof Slomšek pa je gospodu Antonu bil že bolj pri srcu; malo je pomislil, pa je potrdil, da je tudi on nekoč slišal o Slomškovi nedeljski šoli, celo Blaže in Nežica mu nista čisto neznanca, saj se je spomnil, da je imel tudi sam že Slomškovo knjigo v rokah.

Ce pa je sam Slomšek priporočal šolo ob nedeljah, potem pa že ne more biti pregrešno, če gredo otroci v šolo na praznik, ko so itak sicer doma le razposajeni in bodo morda še na sam praznik doma starše jezili in greh delali. Tudi starši bodo uvideli, da je res najbolje, če otroci gredo tudi za božič v šolo. Zato jim bo tudi on s svoje strani v pridigi priporočil, da pošljejo otroke v šolo, pa na Slomška, škofa in skoraj že svetnika se bo skliceval v svoji pridigi, tako da bodo tudi že sami morali spoznati.

Kar lepo sta se poslovila stari župnik in mladi učitelj in božični mir in legel tudi v župnikovo dušo.

-m-

PAVLE FLERÉ praznuje 70-letnico

Pavle Fleré vodi našo društveno blagajno že vse od leta 1946 dalje in jo oddaja v mlajše roke prav za svojo sedemdesetletnico! (Pravi, da bi še delal, pa so ga ubile »znaknice«, ki bi mu napravile še sive lase, če ti že popreje ne bi bili osiveli). Vzornejšega in sposobnejšega finančnega režiserja bi sindikalno Združenje prosvetnih delavcev težko našlo — vendar pa ta njegova funkcija ni tisto, zaradi česar se bomo



na dan 25. januarja (rodil se je leta 1903 v Ljubljani) spominjali jubila-lanta vsi starejši šolniki. Vzrok je le v tem, da nam daje njegovo življenjsko delo, ki se je raztezalo skoraj na vsa področja, na katerih srečavamo slovenskega učitelja, povoda dovolj, da ne gremo molče mimo njegovega slavlja.

Po končanem učiteljsku je Pavel Fleré sklenil, da pojde učiteljevat na Stajersko, kjer medsebojno raz-računavanja med liberalci in klerikalci niso tako okupirala vseh sil, da ne bi bilo mesta tudi še za kako drugo opravilo. Bil je torej od leta 1903 dalje pa vse do leta 1918 učitelj v Markovcih, Juršincih, pri Štefanu in v Letušu. Od leta 1918 pa do 1924 je v Ptuj nadzoroval. Od tega leta dalje pa vse do izbruha nove vojne je delal v Beogradu v ministrstvu za prosveto.

Od leta, ko je nastopil prvo službo, se je tudi oglašal v naši javnosti. Najpopreje seveda kot mladinski pisatelj (Vrtec, Zvonček) nato pa kot zbiratelj narodnega blaga (Babica pripoveduje, Pripovedne slovenske narodne pesmi, Pravljice), kot prevajalec in prireditelj (Guliverjeva potovanja, Dan Kihot, Pavliha, Ovenela roža itd.) in slovestni zgodovinar (zbirka »Slovenski pesniki in pisatelji«, ki pa ni bila zaključena).

Glavno torišče njegovega dela pa je bilo na pedagoškem področju, kjer predstavlja njegov opus pozitivno dediščino iz naše neposredne preteklosti. Prelisti je treba strani našega starine »Popotnika« od leta 1910 dalje, da vidiš, koliko novega je prinašal v slovensko pedagoško gibanje in s kolikimi problemi je seznanjal slovenske šolnike. Omejil se pa seveda ni zgolj na »Popotnika«. Na njegove članke bomo nale-teli tudi v številnih drugih napred-

nih listih iz te dobe. Menda ni treba še posebej reči, da se je uvrstil tudi v krog naših sestavljalcev in piscev šolskih učbenikov. Ker je bila tudi osnova načrta šolskega zakona iz l. 1919, ki ga je predložila tedanja zveza jugoslovanskih učiteljskih društev, njegovo delo, smo ga vprašali, kaj misli o današnjem šolskem sistemu.

»Sola je šola — pa naj bo to otroški vrtec ali pa univerza. Imamo sicer razne kategorije, toda vse morajo biti »ljudske«, se pravi vzgojne. Vzgojne ustanove in ne učne ustanove! Od vseh šolskih sistemov, ki sem si jih v življenju približeval, me je zato še najbolj zadovoljila povojna ureditev dunajskega šolstva, takšna, kakršna je bila, dokler so v dunajski občini vladali socialisti. Tisto šolstvo je bilo zares socialistično. Skoda, da nekaterih, brezdvomno pozitivnih vrednot nismo prevzeli — mogoče bomo pa še sami našli do njih svojo pot.

Seveda sem se tudi jaz vedno zavzemal za enotno šolo. Vsaka šola naj bo osemmodelčna. Načrt za manj-odelčne šole bi moral biti isti, seveda primerno reducirani tam, kjer je redukcija možna. Vendar pa si pouka v višjih oddelkih nisem nikoli zamišljal kot predmetnega pouka. En človek laže vzgaja kot jih pa vzgaja pet. Zaradi vzgojnih raz-logov se predmetni pouk v šolob-vezni dobi ne obnese. Seveda pa mora biti tudi učitelj univerzalen, ne pa pripravljen samo za en pred-met. Zato je danes učiteljeva iz-obrazba odločno prenizka. Vsak uč-itelj bi moral imeti gimnazijo in dvoletno pedagoško akademijo. Na sedanjo Višjo pedagoško šolo pa gledam s skepsco.

Takole nekako nam je govoril. Ali ne pričajo te besede, da je naš jubilar miselno prožen in še prav nič starčevski? Zato mu čestitamo — ne k letom, ampak k tej prožnosti in vedrini, ki jo ima!

ALI HOČETE V POČITNICAH V ANGLIJO?

Svet za izmenjavo prosvetnih delavcev v Londonu je sporočil Centralnemu odboru v Beogradu, da je med angleškimi prosvetnimi delavci precej interesov za izmenjavo z Jugoslavijo. Pogoj bi bil, da sprejme naš prosvetni delavec angleškega tovariša na hrano in stanovanje (prav tako seveda v zameno tudi angleški našega), dočim bi izdelek za potne stroške do namembne postaje v Jugoslaviji (odnosno v Angliji) plačal vsak zase. V poštev pridejo seveda le turistični kraji in tisti prosvetni delavci, ki dajo lahko gostu na raz-pogojo posebno sobo in ki obvladajo toliko angleški jezik, da se bodo lahko v tem jeziku sporazumevali. Interesenti naj javijo preko svojih društev republiškim odborom svoj pristanek na gornje pogoje in navedejo mesec, v katerem bi mogli spre-jeti gosta, in mesec, v katerem bi sami želeli biti gost na Angleškem. Društveni odbori naj preverijo po-datke. Javijo naj se tudi interese-ti za izmenjavo s francoskimi tovariši (pogoji bi bili isti). Rok: 5. februar.

OPOZORILO!

Republiški odbori vseh Združenj prosvetnih delavcev so se zopet pre-selili v Dom sindikatov (Miklošičeva cesta 22) II. nadstr.

MLADINSKA KNJIGA

je ugotovila, da 778 šol ni naročenih na knjižnico »Sinjega galeba«. Zato je poslala vsem tem šolam 1 brezplačen izvod in priložila na-slednji poziv:

Ko smo pregledovali seznam naročnikov knjižnice »Sinjega ga-leba«, smo ugotovili, da Vaše šole ni med njimi. To nas je nemalo začudilo, toliko bolj, ker smo bili prepričani, da poznate naše izdaje knjižnice »Sinjega galeba«, da so Vam ugajale in da Vam tudi cena ni bila previsoka.

Nanem knjižnice »Sinjega galeba« je v tem, da bi omogočili nakup dobrih, zanimivih in cenenihi mladinskih knjig prav vsem otrokom, tudi takim, ki so bolj oddaljeni od knjigarn, da bi si jih tam lahko kupili, pa tudi takim, ki jim bolj skopa finančna sredstva ne dovoljujejo nakupa družinskih knjig. Zato bi nam bilo zelo žal, če bi bila mladina Vaše šole pri tem prikrajšana.

Res je sicer, da sta izšli prvi dve knjigi te knjižnice v omejeni nakladi in da sta pošli, zato pa bodo izšle naslednje knjige v znatno večji nakladi, tako da bomo lahko ustregli vsem naročnikom.

Ker smo Vašo šolo pri pošiljanju naročilnic in prospektov morda prezrli, si dovoljujemo poslati Vam na ogled en izvod tretje knjige knjižnice »Sinjega galeba«, Erika Hesselberga: KON TIKI IN JAZ, z upanjem, da jo obdržite in da postane Vaša šola odslej naročnik vseh izdaj naše knjižnice v čim večjem številu.

V knjižnici »Sinjega galeba« izidejo do konca šolskega leta še tele knjige:

Eric Knight: LASSIE SE VRAČA, H. G. Wells: ZGOD-BA O NEVIDNEM CLOVEKU, Veša Kvonesin: SAJO IN NJENA BORBA, H. Gilbert: ROBIN HOOD, v dveh knjigah, D. G. Mukeržji: POTUJEVA K HIMALAJI.

Vsaka knjiga knjižnice »Sinjega galeba« obsega 120—160 strani, je ilustrirana in stane samo 90 din. Naročnino zanje sprejemamo do konca vsakega meseca. Poverjeniki imajo 5% popusta, ki si ga od-računajo pri nakazovanju denarja. Prav tako si vračunajo tudi vse stroške za poštnino.

V prepričanju, da bodo izdaje knjižnice »Sinjega galeba« tudi mladino Vaše šole razveselile, kot so jih bili veseli otroci in mladina tolikih drugih šol, se Vam za vso prizadevnost pri skupnih naporih za razširitev dobre mladinskega tiska že vnaprej najlepše zahva-ljujemo in Vas tovariško pozdravljamo.

ZA OBNOVITEV SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE

Ob srečavanjih in razgovorih s tova-riši pri šolskem delu ali ob razglabljanju o šolsko - vzgojni in učnih problemih, nanese pogostokrat beseda na slovenski pedagoški tisk. Marsikateri starejših to-varšev se s hvaležnostjo v srcu spomi-nja blagodejnega delovanja naše nekda-nje šolske matice, ki je širok slovenski domovine družila slovenske šolnike na pedagoškem mejdanu. Vojna vihra je skoraj vse slovenske pedagoške knjige uničila, posebno na Stajerskem in Gorenškem, koder je divjal nacistični meč, dočim je fašizem slovenske knjige s šolstvom vred že davno popelj li-kvidiral na Primorskem, Goriškem in Tol-minskem. Gotovo je, da naša mesta in podeželje naravnost žejja po pedagoški knjigi, potrebe so velike in je končno že tudi čas, da se to zadevo normalizira-mo. Obnovili smo učiteljska društva — sicer z novo vsebino — prav tako se nam zdi nujno, da načnemo nekoliko konkretnje prenoviti slovensko pedagoške knjige, katere pomanjkanje je vsak dan občutnejše. Mreža slovenskih učiteljskih se je razširila, leto za letom po-šiljamo na teren več mladih ljudi in njihova pedagoška literatura so edinole zvezki, ki jih nesejo iz šole. Tudi za učitelje, bivše tečajnike, moramo poskr-beti, prav tako za starejše kadre. Ljudje bi se radi posvetili pedagoškemu branju, ki je za nadaljnji njih razvoj na vsak način potrebno.

Daljnovidni slovenski pedagog Hen-rik Schreiner, čigar stoletnico rojstva smo obhajali predani, je bil pobudnik za ustanovitev knjižne družbe, ki naj bi skrbela za sodoben pedagoški tisk, da bi imel slovenski učitelj kaj vzeti v roko. Ideja se je uresničila, slovensko učiteljstvo se je Slovenske šolske ma-tice z navdušenjem oklenilo, odzvanjalo so odlično mrežo poverljivosti in zastopnikov SSM po vsem slovenskem ozemlju, in leto za letom so prejemali slovenski šolniki po primerni, neprevi-soki ceni lep knjižni dar pedagoških knjig bodisi s teoretičnega, bodisi s praktičnega področja pedagoškega ude-lestvovanja doma ali v tujini. Da so od-lično služile knjige učiteljem pripravni-kom, mislim ni treba poudarjati! Saj so našle svojo pot v začelo sloven. govsko vas, ko pa je tam živel in delal njen član, ki je knjige z največjo ljubeznijo sprejel, študiral ob njih in jih skrbno hranil v svoji osebni pedagoški knjižni-ci, ki se je leto za letom večala, boga-tela in mu do penzije napolnila lepo omaro...

Zal smo to prevažno organizacijo ukončili — upal bi si trditi, da v veliko škodo našega pedagoškega gibanja. Vem, bili so za različni razlogi. Ampak potrebe jo kličejo zopet v življenje! Res je, da je izšlo po osvoboditvi več kvalitetnih pedagoških knjig, ki smo jih bili prav veseli. Knjige so izšle prvič v omejeni nakladi, druga pa niso zajele našega učiteljskega množično: marsiko jih ni bral, ker jih ni dobil, za zasebni nakup so bile tudi drage ipd. Pa še na nekaj drugega bi želel opozoriti: taka knjižna družba ima oziroma bi morala imeti svoj plan udejstvovanja, in kot taka je lahko vsestranski pobudnik za pedagoške pisatelje, ki bi ji dostavljali svoje rokopise. Mnogo problemov bi lahko tako obdelali, saj nas le-ti v to kar silijo. Potem pa: potrebe, potrebe! Rabimo občo in mladinsko psihologijo, primeren pedagoški priročnik, najraz-ličnejše specilane metodike itd., itd. — Teoretični in praktični, kakor nekoč, bi pridno pisali in našo pedagoško lita-raturo bi brali, študirali, se duhovno bo-gatili ob nji širok naše domovine in plemenitilo bi se delo v naših učilnicah.

Želja mnogih šolskih delavcev na terenu je, da obnovimo SSM — in to kar z imenom, ki ga je zamislil Henrik Schreiner; saj ima ta knjižna organi-zacija pozitivno tradicijo.

Albin Podjavoršek